

Egyenlőség avagy esélyegyenlőség

Politikai szlogen, vagy alapvető céltévesztés, amely társadalmi szintű gyűlölethez vezet?

A közgondolkodás hosszú távon őriz eredetileg valóban nagy gondolkodóktól származó, torzulásig leegyszerűsített bölcs gondolatokat. A későbbi korok olykor kíváncsian felvetik a „ki mondta?“, „mikor mondta?“, „valóban mondta?“ fürkésző kérdéseket, pedig ennél sokkal fontosabb a gondolat tényleges tartalma, amellyel rávilágíthatunk a későbbi leegyszerűsítő torzulásra.

Közismert példa e jelenségre, a Rousseaunak (1712-1778) tulajdonított „*vissza a természethez*” azon interpretációja, mely szerint ez azt jelenti, hogy az emberiség térjen vissza az ősi természeti környezetébe. Pedig Rousseau eredeti gondolata nem a természethez, hanem a *természeteshez* való visszatérés volt!

Vagyis, hogy az ember *természetes állapota* a társadalomban az egyenlőség, ami alatt **egyenjogúságot** értett. A *társadalmi szerződés* című alpművében arról írt, hogy az igazságos társadalomnak a szabad és egyenjogú polgárokon, valamint a polgárok és a hatalom „szerződésén” (társadalmi megegyezésén) kell nyugodnia.

„... a testi egyenlőtlenség helyébe, amelyet csak a természet hozhat létre az emberek között, erkölcsi és jogi egyenlőséget teremt úgy, hogy az emberek, bár testi és szellemi képességeikben különböznek is, a megegyezés és jog által valamennyien egyenlőkké válnak.”
(Rousseau, Társadalmi szerződés, 36.o.)

Így vált a francia forradalom tömör jelmondatává a „szabadság, egyenlőség, testvériség”, amelyből a későbbi korok kiemelték az **egyenlőséget**, és az eredeti „jogegyenlőség”, az eltorzult „abszolút egyenlőség” értelmezésbe ment át.

A társadalmi *egyenlőség félreértelmezésének* tettenérésével tehát, megtettük az első lépést az ebből következő súlyos problémák megoldása felé, hiszen Pólya György¹ örökérvényű gondolata szerint, „A probléma megfogalmazása fél út a megoldáshoz.”.

Sajnos nem csak a felszínes közgondolkodásban, de napjaink politikusainak szóhasználatában is, ez az *eltorzult egyenlőség* értelmezés éli reneszánszát. Különösen nagy károkat okozhat ez a félreértelmezés, ha a *demokrácia*, sőt a *szociális érzékenység*, mint baloldali érték nevében hangzik el. Íme néhány igen friss példa Tóbiás Józsefnek az MSZP tisztújító kongresszusán (2014. július 19.) tartott elnöki székfoglalójából:

---

¹ Pólya György (1887-1985) magyar származású matematikusként a heurisztikus problémamegoldás matematikai leírásának kidolgozója, majd az egész világon elterjesztője, tanítója volt. A *problémamegoldás iskolája* című könyvét a világ összes jelentősebb nyelvére lefordították.

„Baloldaliként nem hihetünk másban, mint az **egyenlőségben**”

„Ellenzékben is képesnek kell lennünk arra, hogy megmutassuk: léteznek azok a baloldali értékek, amelyek a szabadság, az **egyenlőség**, a szolidaritás értékelvű politikáját testesítik meg Magyarországon.”

„Szükségünk van egy új társadalmi szerződésre, amelyet Magyarország polgáraival kívánunk megkötni, az ország felemeléséért, a szegénység megállításáért, vagyis a **társadalmi egyenlőségéért**. E szerződés az **egyenlőség** eszméjéből fakad ...”

Az eltorzult fogalom, illetve szóhasználat pedig, torz társadalompolitikában ölt testet. Különösen igaz ez a hazánkban is kulcskérdéssé vált kisebbségi politikában. Ugyanis a hibás *egyenlőség értelmezés*, alapvető társadalmi (és politikai) céltévesztéshez vezet!

Napjaink magyar politikus elitjével ellentétben, Blaise Pascal (1623-1662) természettudós és filozófus ráértett arra, a társadalomra is érvényes általános törvényszerűsége, amelynek mélyén az egyenlőség (egység) fogalma lappang: *„A sokféleség, ha nem zárul össze egységgé – zűrzavar; az egység, ha nem függ a sokféleségtől – zsarnokság.” (Pascal)*

400 évvel ezelőtt még egyáltalán nem létezett társadalomtudomány, különösen nem a szociológia tudománya. Mai politikusainknak azonban már rendelkezésére állnak azok az alapvető társadalomtudományi eredmények, amelyeknek jelentős része éppen a társadalmi rétegződésre és mobilitásra, azaz a *társadalmi egyenlőtlenségek kutatására* vonatkozik. Sőt éppen e kutatási területeken, jelentős magyar kutatók és kutatási eredmények állnak rendelkezésre.

A 21. század társadalompolitikája tehát nem hagyhatja figyelmen kívül, hogy a *társadalmi egyenlőség/egyenlőtlenség* pontos leírása (és alkalmazása) szempontjából, a kulcsfogalom a *társadalmi státusz* fogalma. E fogalom alatt a társadalomban, közösségben elfoglalt *pozíciót* szokás érteni, azonban Kolosi Tamás ennél precízebb definíciót adott, amely szerint a társadalmi státusz a *társadalmi rétegződés egyes dimenzióiban elfoglalt hely (helyzet)*.

Fontos összekötő kapocs a társadalmi státusz fogalma és a társadalom dinamikus működése között a **társadalmi szerep**, amelyet a szakirodalom a társadalmi státuszhoz (nem az egyénhez) kapcsolódó elvárások összességéként kezel. A társadalmi szerepek tehát kulturális minták, vagyis ha az egyén elfoglal egy státuszt, a vele járó szerepeket is el kell fogadnia, mivel ezek által vesz részt a társadalomban. Ugyanakkor minden egyén párhuzamosan több szerep megtestesítője (gyerek, szülő, beosztott, vezető, gyalogos, kerékpáros, autóvezető, eladó, vevő, magyar, zsidó, cigány, ... stb.).

Így válik világossá, hogy például a „kisebbségek”, mint társadalmi szereplők, *egyenjogúsági küzdelmei* tévútra vezetnek, *ha azokat egyenlőségként értelmezik*, hiszen a lényegük, hogy különböznek a többségi társadalomtól, vagyis alapvetően ellentmondásossá válik az egyenlőség, mint cél megjelölése. A hibás célmegjelölés természetesen csak rossz eredményre vezethet. *A helyes célmegjelölés tehát a társadalmi esélyegyenlőség.*

Például a 19. század végén a *női egyenjogúságért* indított harc, a 20. század második felében teljesen eltorzult formát öltött és *egyenlőségért való küzdelembe* csapott át. Igazán szembetűnő a sportokban kialakult eltorzult helyzet, amikor az alapvető biológiai (testi) adottságok felülírása történik a társadalmi „egyenlőség” oltárán. Ilyen társadalmi torzulások például az eredendően férfi izom és biológiai felépítésre épített sportágak női változatai: női

súlyemelés, bokszt, szumó, body-building stb.² A társadalmi gondolkodás (az emberi faj differencia specifikuma!) aszimmetrikus torzulását mutatja, hogy ugyanakkor például a versenysakk esetében (amely csak a szellemi képességekre épül!) konokul tartja magát a férfiak és nők indokolatlan megkülönböztetése.

Az egyenlőség és esélyegyenlőség összemosásának igazán mély kártétele mára már a társadalom működésének alapvető rétegeit érinti, mivel a családi és a társadalmi szerepekbe is beette magát. Az eredeti elnevezés, az „*egyenjogúság*” tökéletesen fedte azt a tartalmat, amely a kívánatos társadalmi célhoz vezetett volna és egyben ki is jelölte a jog területét, amelyre valóban az általános emberi törvények, vagyis az ember által alkotott törvények az irányadók. Tehát ezen a téren az előző évszázadok társadalmi gyakorlatával ellentétben, semmi nem indokolja a *női és férfi jog megkülönböztetését*. Ugyanez azonban éppen a társadalmi fejlődés alapján, egyáltalán nem áll a *társadalmi szerepekre*, mint a társadalom funkcionális egységeire.

A *társadalmi státuszok* a modellanalógia szintjén az élő szervezet kisebb-nagyobb szerveinek felelnek meg, amelyek éppen a különbözőségük révén képesek betölteni funkciójukat a szervezethez hasonlatosan, a társadalom optimális működésében. Nem csupán illő, de hatékony és bölcs dolog a természet többmillió éves evolúciós előnyét tiszteletben tartani, és az ember alkotta társadalom javára fordítani, nem egyfajta „újító mozgalomként” megpróbálni ez ellen tenni.

A globalizált *abszolút egyenlőség* felfogás tehát uniformizált emberhez, uniformizált társadalomhoz vezet, amely teljesen tévútra viszi a kisebbségek társadalmi státuszát.

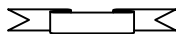
Az *esélyegyenlőség* azonban általános lehetőség (esély) biztosítása a természetesen különböző társadalmi szerepek kibontakoztatásához.

**Mindebből világos, hogy a társadalmi egyenlőség jogi kategória,
amelynek eredendő és pontos jelentése az *egyenjogúság*.**

**A nemeknek, vagy a társadalom bármely státuszú (kisebbségi, vagy akár
többségi) csoportjainak tehát nem egyenlőknek, hanem
*egyenjogúaknak, és esélyegyenlőknek kell lenniük!***

Nem véletlen, hogy az *abszolút társadalmi egyenlőség* eltorzult fogalmának ideológiává merevedése és politikusi szlogenként való erőltetése, a különböző státuszú csoportok természetes különbségeit ELLENTÉTEKKÉ transzformálja. Az ellentétek versengéshez, harchoz, szélsőséges esetekben, GYŰLÖLETHEZ vezetnek.

Nem menti fel a hatalmi elitet az sem, hogy ezen mély társadalomelméleti összefüggésekről nincs tudomása, mivel egyre kevésbé épül a politika tudományos alapokra. Ugyanakkor szellemi bűncselekménynek tekinthető a politikusokat ideológiával kiszolgáló értelmiség direkt közreműködése e téveszmék terjesztésében. Ez akkor is így van, ha csupán hallgatásukkal segítik e *társadalmi gyűlölethez* vezető ideológiák, politikai szlogenekbe tömörítését!

² Érdemes rámutatni, hogy a férfiak a sportbeli „egyenlőség” jegyében, nem küzdenek a torna ágazatai közül a gerendagyakorlatokért, vagy például a női kecsességet igénylő műújszásért.